

อัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา

Identity of Nursing Students in Boromarajonani College of Nursing, Songkhla

กิตติพร เนาว์สุวรรณ¹, ปฐมา มาศ โชติบัณฑิต², ธิดารัตน์ สิงห์ศรี³

Kittiporn Nawsuwan¹, Patamamas Chotiban², Tidarat Singsri³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลและอาจารย์ 2) เพื่อเปรียบเทียบอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา และความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลกับอาจารย์กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คืออาจารย์และนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา รวมทั้งสิ้น 214 คน โดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามผ่านการหาความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิและหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .933 วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา สถิติทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลและอาจารย์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, $SD = 0.34$) โดยด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.33$, $SD = 0.38$) รองลงมาคือด้านจิตบริการ ($\bar{X} = 4.19$, $SD = 0.38$) ส่วนด้านการคิดเชิงวิเคราะห์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.04$, $SD = 0.44$)
2. นักศึกษาพยาบาลที่มีชั้นปีที่ศึกษาต่างกันมีอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Scheffe พบว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลแตกต่างกับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05
3. อัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลกับอาจารย์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

¹ อาจารย์, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา เบอร์โทรศัพท์ 089-7390364 , E-mail: jock2267@gmail.com

² อาจารย์, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา เบอร์โทรศัพท์ 089-4642646 , E-mail: patcho800@gmail.com

³ อาจารย์, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา เบอร์โทรศัพท์ 086-9698375 , E-mail: thidaratpeaw@gmail.com

¹ Lecturer, Boromarajonani College of Nursing, Songkhla Mobile phone : +66897390364, Email : jock2267@gmail.com

² Lecturer, Boromarajonani College of Nursing, Songkhla Mobile phone : +66894642646, Email : patcho800@gmail.com

³ Lecturer, Boromarajonani College of Nursing, Songkhla Mobile phone : +66869698375, Email : thidaratpeaw@gmail.com

ดังนั้นวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ควรดำเนินการพัฒนาอัตลักษณ์ด้านการคิดเชิงวิเคราะห์อย่างเร่งด่วนด้วยวิธีการสอนที่หลากหลาย และจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลอย่างตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4

คำสำคัญ: อัตลักษณ์, นักศึกษาพยาบาล

Abstract

This research used descriptive research and aimed to: 1) study the identity of nursing students as perceived by both nursing students and nurse instructors, 2) compare the perceived identity of the nursing students between each class (from 1st to 4th year), 3) compare the identity of the nursing students as perceived by the nursing students and the nurse instructors. Samples were 214 nursing students and nurse-instructors in Boromarajonani College of Nursing, Songkhla. The proportional stratified random sampling was used. Research instrument was a questionnaire including 75 items. Its reliability was examined. The Cronbach's Alpha coefficient was equal to 0.933. Data were analyzed using descriptive statistics, t-test and F-test. The results showed as follows;

1. Overall score of nursing students' identity as perceived by the nursing students and the nurse instructors was at a high level ($\bar{X} = 4.28$, $SD = 0.34$). The participation aspect had the highest score ($\bar{X} = 4.33$, $SD = 0.38$), then the service mind aspect ($\bar{X} = 4.19$, $SD = 0.38$), and the analytical thinking aspect had the lowest score ($\bar{X} = 4.04$, $SD = 0.44$).

2. The differences of the perceived nursing students' identity among the 1st, 2nd, 3rd and 4th year were statistically significant ($p < .001$). The test of the differences of each pair using Scheffe found that the perceived identity between the 4th year and the 2nd year nursing students, and the perceived identity between the 2nd year and the 3rd year were statistically significant ($p < .05$).

3. The difference between the perceived identity of the nursing students and the nurse instructors was statistically significant ($p < .05$).

Therefore Boromarajonani College of Nursing, Songkhla should continue to develop identity of nursing students urgently in terms of analytical thinking with a variety of teaching methods and creating an action plan to develop an identity of nursing students a road map of identity development from the first year to the fourth year.

Keywords: Identity, Nursing Students

บทนำ

อัตลักษณ์ เป็นความพยายามสร้างขอบเขตของบุคคลเพื่อตอบคำถามให้ได้ว่าเราเป็นใคร แตกต่างกับคนอื่นอย่างไร (Barth, 1969:17-18) ในวิชาชีพพยาบาลการมีอัตลักษณ์ที่ดีย่อมส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีต่อวิชาชีพ ภาพลักษณ์ที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์ที่โดดเด่น จะทำให้ได้รับการสนับสนุนร่วมมือและไว้วางใจจากผู้รับบริการ ส่งผลถึงความสำเร็จขององค์กรเช่นเดียวกับนักศึกษาพยาบาล จะมีความรู้สึกนึกคิดและแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคมวิชาชีพได้ในทุกสถานการณ์ตามบทบาทของพยาบาลวิชาชีพ การรู้ว่าตนเป็นพยาบาลวิชาชีพก็จะแสดงพฤติกรรมของพยาบาลวิชาชีพแม้ว่ายังไม่ได้เป็นพยาบาลอย่างเต็มตัวก็ตาม ดังนั้นการพัฒนาอัตลักษณ์พยาบาลวิชาชีพจะเกิดขึ้นเมื่อเป็นนักศึกษาพยาบาล ผ่านการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสาขาวิชาชีพ และผู้รับบริการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในอุดมการณ์ ความคาดหวังในบทบาทพยาบาลวิชาชีพ ภายใต้การฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยขณะเป็นนักศึกษาพยาบาล (สายสวาท เผ่าพงษ์, 2554: 24-26)

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา เป็นสถานศึกษาพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุขโดยสถาบันพระบรมราชชนกได้กำหนดอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลในสังกัดว่า “การให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ จิตบริการ (Service Mind) การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking) และการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ (Participation) (สถาบันพระบรมราชชนก, 2556: 8-9) ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาพยาบาลในสังกัดมีคุณลักษณะที่โดดเด่นจากสถาบันอื่น วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลาได้ดำเนินการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลมาโดยตลอดตั้งแต่การบูรณาการในรายวิชาการศึกษา

ทั่วไป การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยให้นักศึกษาได้ออกวิถีสัมผัสในชั้นปีที่ 1 การร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานภายนอก สโมสรนักศึกษา และชมรม การจัดกิจกรรมครบถ้วนคุณธรรม แต่ผลการดำเนินงาน พบว่านักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา มีอัตลักษณ์ด้านการคิดเชิงวิเคราะห์ต่ำกว่าด้านอื่น ในทัศนะอาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุนมีความคิดเห็นว่านักศึกษามีอัตลักษณ์ต่ำกว่าที่นักศึกษาพยาบาลประเมินตนเอง (กนลรัตน์ ป่านทอง, ดวงมน วิทยากิณชน และพัชรียานันขุนทด, 2555: 43) ประกอบกับกิตติพร เนาว์สุวรรณ (2557: 213-230) ได้ศึกษาการการพัฒนาตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ของนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข โดยได้สร้างเครื่องมือวัดอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลขึ้นมาใหม่ที่มีองค์ประกอบย่อยครอบคลุมกว่า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก 9 องค์ประกอบย่อย คือ 1) ด้านจิตบริการ ได้แก่ คุณภาพการบริการแบบองค์รวม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ คุณลักษณะเชิงวิชาชีพและการดูแลอย่างเอื้ออาทร 2) ด้านการคิดเชิงวิเคราะห์ ได้แก่ คุณลักษณะนักคิดเชิงวิเคราะห์ และด้านทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ 3) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ ได้แก่ การส่งเสริมการดูแลตนเองและการเสริมสร้างพลังอำนาจ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย

จากข้อมูลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเกิดแรงจูงใจที่จะศึกษาว่าอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา อยู่ในระดับใด มีความแตกต่างกันหรือไม่ตามความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา อันจะเกิดประโยชน์กับวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา และแหล่งฝึกในการพัฒนานักศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลาได้อย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลและอาจารย์

2. เพื่อเปรียบเทียบอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษาและความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลกับอาจารย์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้แนวคิดการกำหนดอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยสถาบันพระบรมราชชนกคือ “การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” มี 3 องค์ประกอบได้แก่ จิตบริการ การคิดเชิงวิเคราะห์ และการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ (2556) แนวคิดการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (Humanistic Nursing) ของไคลแมน (Kleiman, 2009) และแนวคิดองค์ประกอบย่อยอัตลักษณ์ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุขของกิตติพร เนาวีสุวรรณ (2557) ได้แก่ 1) ด้านจิตบริการ ประกอบด้วย คุณภาพการบริการแบบองค์รวม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ คุณลักษณะเชิงวิชาชีพ และการดูแลอย่างเอื้ออาทร 2) ด้านการคิดเชิงวิเคราะห์ ประกอบด้วย คุณลักษณะนักคิดเชิงวิเคราะห์และทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ 3) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ ประกอบด้วย การส่งเสริมการดูแลตนเองและการเสริมสร้างพลังอำนาจ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และด้าน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย อาจารย์ที่ปฏิบัติงานจริง 44 คนและนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ใน

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ประจำปีการศึกษา 2557 จำนวน 418 คน รวมทั้งสิ้น 462 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973: 1088) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 214 คน เป็นอาจารย์ 20 คน และนักศึกษาพยาบาล 194 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) แบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ด้วยวิธีหยิบบิลลาแบบไม่คืน (Lottery Sampling) จากกลุ่มอาจารย์และนักศึกษาแต่ละชั้นปีโดยการคำนวณสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามการพัฒนาตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข ของกิตติพร เนาวีสุวรรณ (2557) ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย สถานะและชั้นปีที่ศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความเห็นของอาจารย์และนักศึกษาต่อการปฏิบัติตนของนักศึกษาตามอัตลักษณ์ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ประกอบด้วยด้านจิตบริการ จำนวน 28 ข้อ ด้านการคิดเชิงวิเคราะห์ จำนวน 16 ข้อ และด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ จำนวน 31 ข้อ รวมทั้งสิ้น 75 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นข้อคำถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ได้แก่ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ ปฏิบัติบ้าง ไม่ปฏิบัติบ้าง ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง และไม่เคยปฏิบัติเลย

ความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น

เครื่องมือผ่านพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ให้ถูกต้องและความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์จากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ อาจารย์จากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา และวิทยาลัย

พยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ แล้วจึงนำมาทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ปีการศึกษา 2557 จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น(Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach. 1951: 161) ที่มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ .7 ขึ้นไป (Fraenkel, Wallen & Hyun. 2012: 157) ได้ค่าความเชื่อมั่นรายด้านเท่ากับ .815 - .918 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .933

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption) ของการใช้สถิติทดสอบค่าที และค่าเอฟ เพื่อหาลักษณะการแจกแจงเป็นโค้งปกติ (Normality) ของข้อมูลโดยการทดสอบจากกราฟการแจกแจงข้อมูล Histogram พบว่า ค่าเฉลี่ยของข้อมูลมีการกระจายแบบปกติ มีความสมมาตร ลักษณะกราฟเป็นรูประฆังคว่ำ มีจุดยอดโค้งอยู่ตรงกลาง ดังนั้นสรุปได้ว่าลักษณะของข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ (กัลยา วาณิชยปัญญา. 2551: 194)

2. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าความถี่และร้อยละ

3. วิเคราะห์ข้อมูลระดับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลและอาจารย์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้เกณฑ์การแบ่งระดับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลตามช่วงค่าเฉลี่ยของซูตริ วงศ์รัตนะ (2553 : 69) โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายความว่า

นักศึกษาพยาบาลมีอัตลักษณ์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายความว่า

นักศึกษาพยาบาลมีอัตลักษณ์อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายความว่า

นักศึกษาพยาบาลมีอัตลักษณ์อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายความว่า

นักศึกษาพยาบาลมีอัตลักษณ์อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายความว่า

นักศึกษาพยาบาลมีอัตลักษณ์อยู่ในระดับมากที่สุด

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบอัตลักษณ์

ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา โดยนำค่าเฉลี่ยมาทดสอบด้วยสถิติเอฟ (F- test) ทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Scheffe

5. วิเคราะห์เปรียบเทียบอัตลักษณ์ของ

นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลกับอาจารย์โดยสถิติค่าที (t- test)

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาพยาบาล ร้อยละ 90.70 เป็นอาจารย์พยาบาล ร้อยละ 9.30 ในจำนวนนี้เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 32.7 นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 22.9 นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 20.1 และน้อยที่สุดเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 15.0

2. ระดับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลและอาจารย์

ตาราง 1 ระดับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลในภาพรวม รายด้าน ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลและอาจารย์

อัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ด้านจิตบริการ	4.19	0.38	มาก
การคุณภาพการบริการแบบองค์รวม	4.19	.038	มาก
การจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ	4.55	0.39	มากที่สุด
การคุณลักษณะเชิงวิชาชีพ	4.25	0.41	มาก
การดูแลอย่างเอื้ออาทร	4.65	0.46	มากที่สุด
ด้านการคิดเชิงวิเคราะห์	4.04	0.44	มาก
คุณลักษณะนักคิดเชิงวิเคราะห์	4.05	0.45	มาก
ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์	4.03	0.50	มาก
ด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ	4.33	0.38	มาก
การส่งเสริมการดูแลตนเองและการเสริมสร้างพลังอำนาจ	4.25	0.41	มาก
การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล	4.51	0.40	มากที่สุด
การพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย	4.27	0.51	มาก
รวม	4.28	0.34	มาก

จากตาราง 1 ระดับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลและอาจารย์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, $SD = 0.34$) โดยด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.33$, $SD = 0.38$) รองลงมาคือด้านจิตบริการ ($\bar{X} = 4.19$, $SD = 0.38$) ส่วนด้านการคิดเชิงวิเคราะห์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.04$, $SD = 0.44$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านย่อยพบว่า การดูแลอย่างเอื้ออาทรมีค่าเฉลี่ยมาก

ที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, $SD = 0.46$) รองลงมาคือ จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.55$, $SD = 0.39$) ส่วนทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.03$, $SD = 0.50$)

3. การเปรียบเทียบอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

ตาราง 3 แหล่งความแปรปรวนระหว่างกลุ่มและภายในกลุ่มเพื่อเปรียบเทียบอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	3	1.629	.543	5.250	.002
ภายในกลุ่ม	190	19.656	.103		
รวม	193	21.285			

ตาราง 4 เปรียบเทียบอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล ระหว่างชั้นปีที่ศึกษา เพื่อทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Scheffe

ชั้นปีที่ศึกษา	$\bar{X}$	ชั้นปีที่ 1(n=49)	ชั้นปีที่ 2(n=70)	ชั้นปีที่ 3(n=43)	ชั้นปีที่ 4(n=32)
		4.38	4.23	4.24	4.46
ชั้นปีที่ 1	4.38				
ชั้นปีที่ 2	4.23				
ชั้นปีที่ 3	4.24				
ชั้นปีที่ 4	4.46		.012*	.040*	

*p-value < .05

จากตาราง 3 และ 4 พบว่า อัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.46$, $SD = 0.17$) รองลงมาคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ($\bar{X} = 4.38$, $SD = 0.36$) ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.23$, $SD = 0.34$) เมื่อนำมาเปรียบเทียบอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีชั้นปีต่างกันมี

อัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Scheffe พบว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลแตกต่างกับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. การเปรียบเทียบอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลกับอาจารย์

ตาราง 5 เปรียบเทียบอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลกับอาจารย์

สถานะ	n	M	SD	t	p
อาจารย์	20	4.03	0.32	-3.54	.002
นักศึกษาพยาบาล	194	4.31	0.33		

จากตาราง 5 พบว่า อัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลกับอาจารย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ระดับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลและอาจารย์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, $SD = 0.34$) โดยทุกด้านมีอัตลักษณ์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.33$, $SD = 0.38$) รองลงมาคือ

ด้านจิตบริการ ($\bar{X} = 4.19$, $SD = 0.38$) ส่วนด้าน การคิดเชิงวิเคราะห์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.04$, $SD = 0.44$) ในประเด็นนี้พิจารณาได้ว่าการคิดเชิง วิเคราะห์เป็นกระบวนการคิดเชิงลึกที่ซับซ้อน ต้อง ใช้ความสามารถในการทำความเข้าใจ ตีความ โดยใช้ความรู้ประสบการณ์ การสังเกต เพื่อระบุปัญหา จำแนกแยกแยะองค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็น ส่วน ๆ จัดหมวดหมู่ ตลอดจนหาความสัมพันธ์ เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้นโดยอยู่ บนฐานของการมีข้อมูลที่หลากหลาย เป็นจริงเพื่อนำมาสู่การแก้ปัญหาที่แท้จริงได้ (กิตติพร เนาว์ สุวรรณ, ประพิศ สิงหเสม. 2557: 217) ซึ่งจำเป็น ต้องได้รับการฝึกฝนทักษะอย่างสม่ำเสมอตั้งแต่ ก่อนเข้าศึกษาในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ในขณะเดียวกันเมื่อเข้ามาเป็นนักศึกษา พยาบาลแล้วกระบวนการบริหารการศึกษาของ วิทยาลัยมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาทักษะการคิด เชิงวิเคราะห์ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจโดยถ่ายโอนสู่การกำหนดเป็นแผน งาน โครงการและกิจกรรมทั้งที่เป็นโครงการปกติ โครงการพิเศษ ตลอดจนการสอดแทรกในการ จัดการเรียนการสอน (สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์. 2550: 63-66) สอดคล้องกับการศึกษาอัตลักษณ์ของ นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ปีการศึกษา 2554 ของกมลรัตน์ ปานทอง, ดวงมน วิทยากัมมันท์, พชรียา นันทุนทด (2555: 43) และการศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษาวิทยาลัย พยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท ปีการศึกษา 2554 ของอำนวยการ พุมพุกตรา, หทัยรัตน์ บุญพรรณพงศ์, วงเดือน เล็กสง่า, สายฝน อำพันกาญจน์, พรเจริญ บัวพุ่ม (2555) พบว่าอัตลักษณ์ในภาพรวม ทั้ง 3 ด้าน ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรม ราชชนนี ทั้ง 2 แห่ง อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการคิดเชิงวิเคราะห์ และ จากการประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2545 ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบัน พระบรมราชชนก ของพอเพ็ญ ไกรนรา, นวพร

คำแสงสวัสดิ์, อุทุมพร ดุลยเกษม, ปัทมา แคนยุกต์, ดวงแข รักไทย,ดวงใจ เปี้ยนบำรุง และคณะ (2551: 139-151) พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีการคิดอย่างมี วิจัยรณญาณ เพียงร้อยละ 12.1 โดยส่วนใหญ่มีการ ฝึกคิดน้อย ทำให้ความสามารถด้านคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ต่ำกว่าด้านอื่น

2. เปรียบเทียบอัตลักษณ์ของนักศึกษา พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล จำแนก ตามชั้นปีที่ศึกษา พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มี ชั้นปีที่ศึกษาต่างกันมีอัตลักษณ์ของนักศึกษา พยาบาล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .001 และทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Scheffe พบ ว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีอัตลักษณ์ของ นักศึกษาพยาบาลมากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 และ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในประเด็น นี้พิจารณาได้ว่าเนื่องจากนักศึกษาพยาบาลชั้น ปีที่ 4 ได้ผ่านกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ของ วิทยาลัยมาหลากหลายรูปแบบทั้งการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งในรายวิชาการ ศึกษาทั่วไป วิชาชีพเฉพาะและวิชาชีพพยาบาล การสอดแทรกในรายวิชาปฏิบัติ มีการเรียนการ สอนที่เน้นการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยให้นักศึกษา ได้ออกวิธีชุมชนในชั้นปีที่ 1 มีการจัดกิจกรรม/ โครงการโดยสโมสรนักศึกษา ชมรมทั้งกับหน่วย งานภายใน และหน่วยงานภายนอก การจัดกิจกรรม ครอบครัวยุคธรรม จึงทำให้นักศึกษาพยาบาลชั้น ปีที่ 4 ได้เรียนรู้และแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของ วิทยาลัยได้อย่างเหมาะสม เป็นรูปธรรมภายใต้ การชี้แนะ อบรม ตลอดจนการปฏิบัติเป็นตัวอย่าง ของอาจารย์ และครูพี่เลี้ยงในแหล่งฝึกสอดคล้อง กับการศึกษาของพิษณุณี พิทักษ์อวกาศ (2556: 54-55) ศึกษาคุณลักษณะของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ พบว่า นักศึกษาที่ มีชั้นปีต่างกันมีคุณลักษณะโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษา ชั้นปีที่ 4 มีคุณลักษณะแตกต่างกับนักศึกษาชั้นปี

ที่ 2 และ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับการศึกษาปัจจัยทำนายสมรรถนะการพยาบาลด้วยหัวใจของนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ของวนิดา ดุรงค์ฤทธิชัย, พัชรวิ รัชมีแจ่ม, อริยา ทรัพย์เรือง (2556: 99-116) พบว่า การทำกิจกรรม การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น มีผลต่อสมรรถนะการพยาบาลด้วยหัวใจของนักศึกษาพยาบาล

3. เปรียบเทียบอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลกับอาจารย์พบว่า อัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลกับอาจารย์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษา ของ กนลรัตน์ ป่านทอง, ดวงมน วิทยากัมมพันธ์, พัชรียา นันขุนทด (2555: 43) พบว่า ในทัศนะอาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุน มีความคิดเห็นว่านักศึกษามีอัตลักษณ์ต่ำกว่าที่นักศึกษาพยาบาลประเมินตนเอง เช่นเดียวกับการศึกษาพฤติกรรมทำให้การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี พบว่า พฤติกรรมทำให้การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ตามการรับรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา และอาจารย์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (เพ็ญจมาศ คำธนะ, มาลินี จำเริญ, จิรียา อินทนา, นาดยา วงศ์ยะรา. 2553 : 92) ในประเด็นนี้พิจารณาได้ว่าอาจารย์พยาบาลมีอิทธิพลต่อการผลิตพยาบาล โดยเป็นผู้สอนที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาพยาบาลในการถ่ายทอดความรู้ในทางทฤษฎีและเทคนิคการพยาบาล (จรรยา แก้วไขบุญ, นิภา ไชยรินคำ. 2551: 73) ทั้งนี้การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 นั้นครูต้องมีความสามารถเชิงลึก สามารถสอนด้วยเทคนิคที่หลากหลายและเป็นต้นแบบของการเรียนรู้ที่มีคุณภาพในชั้นเรียน (สุวณี อึ้งวรการ. 2558 : 65-78) ประกอบกับสถาบันพระบรมราชชนก

กระทรวงสาธารณสุขและวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ได้มีนโยบาย แผนกลยุทธ์ ตลอดจนแนวปฏิบัติอย่างชัดเจนต่อการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาในสังกัด เช่น การบูรณาการกับรายวิชาการศึกษาทั่วไป การส่งอาจารย์ไปฝึกอบรมการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (Humanized Learning Model) ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา การจัดทำต้นแบบชุดวิชาทางการพยาบาล วิชามนุษย์และวิชาทางสุขภาพ มีการสร้างเครือข่ายการเรียนการสอนที่เน้นหัวใจความเป็นมนุษย์มีการจัดการความรู้ที่ได้จากประสบการณ์การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์มาประยุกต์ใช้ในองค์กรโดยใช้วิจัยเป็นฐาน สำหรับบุคลากรในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ตลอดจนการจัดกิจกรรมครอบครัวเสมือนในงานกิจกรรมนักศึกษา (สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. 2556: 45) จากกระบวนการพัฒนาที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม จึงทำให้อาจารย์มีความคาดหวังสูงต่อผลสำเร็จของการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลด้วยกลวิธีการพัฒนาของสถาบันพระบรมราชชนก และวิทยาลัยในสังกัด แต่ในสภาพปัญหาปัจจุบันยังพบว่าปัญหานักศึกษาขาดทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ โดยส่วนใหญ่มีการฝึกคติน้อย ทำให้ความสามารถด้านคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ต่ำกว่าด้านอื่น นักศึกษาบางส่วนยังขาดความรับผิดชอบต่อนตนเองและสังคม ขาดความกระตือรือร้นเพื่อเรียนรู้ (พอเพ็ญ ไกรนรา, นวพร ดำแสงสวัสดิ์, อุทุมพร ดุลยเกษม, ปัทมา แคนยุกต์, ดวงแข รักไทย,ดวงใจ เป็ลิ้นบารุง และคณะ. 2551: 139-151) จึงทำให้อัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลตามความคิดเห็นของอาจารย์และของนักศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุป

อัตลักษณ์มีสำคัญต่อวิชาชีพในการสร้างความไว้วางใจจากผู้รับบริการจากผลการวิจัยพบว่า

อัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการคิดเชิงวิเคราะห์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และนักศึกษาที่มีชั้นปีต่างกันจะมีอัตลักษณ์แตกต่างกันนอกจากนี้อัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลกับอาจารย์แตกต่างกัน ดังนั้นวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา จึงควรเร่งพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล โดยเฉพาะด้านการคิดวิเคราะห์โดยจัดทำแผนปฏิบัติ (Road Map) เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนา นักศึกษาให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. กลุ่มวิชาการ ควรพิจารณาดำเนินการพัฒนาอัตลักษณ์ด้านการคิดเชิงวิเคราะห์อย่างเร่งด่วนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (PBL) การสอนด้วยสถานการณ์จำลอง (SML) การมอบหมายงานการ ศึกษาผู้ป่วยเฉพาะราย (Case Study) แก่นักศึกษารายบุคคลตามศักยภาพของนักศึกษาแต่ละชั้นปี มีการวัดและประเมินผลอย่างจริงจัง รวมไปถึงการจัดกิจกรรมของนักศึกษาเน้นกิจกรรมที่เกิดจากความ ต้องการอย่างแท้จริง การดำเนินกิจกรรมครบถ้วน ครอบคลุมอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

2. กลุ่มวิชาการและกลุ่มกิจการ

นักศึกษา ควรจัดทำแผนปฏิบัติ (Road Map) เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 โดยเฉพาะ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 และ 3 ที่มีอัตลักษณ์ต่ำกว่านักศึกษาชั้นปีที่อื่น ๆ เช่น การสนับสนุนให้ดำเนินงานสโมสรนักศึกษาด้วยศักยภาพของนักศึกษา การส่งเสริมการจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานภายนอก ตลอดจนการมอบหมายงานการศึกษาผู้ป่วยเฉพาะราย (Case Study) ในการฝึกภาคปฏิบัติ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อสร้างหลักสูตรการพัฒนาอัตลักษณ์นักศึกษาพยาบาลที่สอดคล้องกับบริบทของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา

2. ควรวิจัยเพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล โดยศึกษาระยะยาว (Longitudinal Study) ด้วยการวัดซ้ำ (Repeated Measure) ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณที่ปรึกษาวิจัย รศ.ดร.สุจิตรา จรจิตร ผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ และ ผศ.ดร.ศิริพันธุ์ ศิริพันธุ์ผู้ช่วยอธิการบดีมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์และขอขอบคุณวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ที่สนับสนุนทุนวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กมลรัตน์ ป่านทอง, ดวงมน วิทยานิพนธ์, พัชรียา นันขุนทด. (2555). *เอกลักษณ์ของสถาบันและอัตลักษณ์บัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา*. สงขลา : วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา.
- กัลยา วาณิชยปัญญา. (2551). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- กิตติพร เนาว์สุวรรณ. (2557). *การพัฒนาตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ของนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข*. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต). สงขลา : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- กิตติพร เนาว์สุวรรณ, ประไพพิศ สิงห์เสม. (2557). *คุณลักษณะบัณฑิตไทยเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน*. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 33(5): 212-222.
- ชูศรี วงศ์รัตน. (2553). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 12. นนทบุรี: ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์โปรเกรสซิฟ.
- พอเพ็ญ ไกรนรา, นวพร คำแสงสวัสดิ์, อุทุมพร ดุลยเกษม, ปัทมา แคนยุกต์, ดวงแข รักไทย, ดวงใจ เปี้ยนบำรุง และคณะ. (2551). *การประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2545*. สงขลา: เทมการพิมพ์.
- พิชญ์นรี พัทธกิจอวกาศ. (2556). *คุณลักษณะของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ*. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เพ็ญจมาศ คำธนะ, มាលินี จำเนียร, จิรียา อินทนา, นาดยา วงศ์ยะรา. (2553). *พฤติกรรมการให้การดูแลด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี*. ราชบุรี : วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี.
- วนิดา ดุรงค์ฤทธิชัย, พัชร รัตมีแจ่ม, อริยา ทรัพย์เรือง. (2556). *การศึกษาปัจจัยทำนายสมรรถนะการพยาบาลด้วยหัวใจของนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ*. วารสาร มจร.วิชาการ. 17(33): 99-116.
- สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. (2556). *คู่มือการดำเนินการเพื่อให้เกิดอัตลักษณ์บัณฑิต สถาบันพระบรมราชชนก*. นนทบุรี: ยุทธินทร์ การพิมพ์.
- สุวณี อึ้งวารการ. (2558). *ครู: อภิวัตน์การเรียนรู้สู่คุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21*. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้. 2(1): 65-78
- สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์. (2550). *ทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: ซี.ซี.นอลลิจจิงคส์.
- อำนวยการพิมพ์, หทัยรัตน์ บุญยพรรณพงศ์, วงเดือน เล็กสง่า, สายฝน อัมพันกาญจน์, พรเจริญบัวพุ่ม. (2555). *อัตลักษณ์ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท*. ชัยนาท: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี.
- Barth, Fredrik. (1969). *Ethnic Group and Boundaries*. Boston: Little, Brown.
- Cronbach, L. J. (1951). *Essentials of Psychological Testing*. (3rd ed). New York : Harper & Row.
- Fraenkel, R J., Wallen E N., Hyun H H. (2012). *How to Design and Evaluate Research in Education*. Eighth Edition. New York: McGraw-Hill.
- Kleiman, S. (2009). *Human Centered Nursing: The Foundation of Quality Care*. Philadelphia: F.A. Davis.